Radosław Zych¹

**Nowelizacja z 2018 r. (art. 52 § 2a kodeksu wyborczego)
jako gwarancja realizacji czynnego prawa wyborczego
przez osoby niepełnosprawne. Analiza zarysu procesu
legislacyjnego i aspekty teoretycznoprawne**

Słowa kluczowe: karta do głosowania, kodeks wyborczy, niepełnosprawni, nowelizacja, proces legislacyjny

Keywords: ballot paper, electoral code, disabled people, amendment, legislative process

Streszczenie

Przedmiotem rozważań poczynionych w artykule jest analiza teoretyczno-prawna nowelizacji polskiego prawa wyborczego odnoszących się do zagadnienia zapewnienia osobom niepełnosprawnym udziału w procedurze wyborczej. Analizie zostaje poddany zarys procesu legislacyjnego zainicjowanego wniesieniem poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (w szczególności poprzez dodanie §2a do art. 52 kodeksu wyborczego), akty normatywne z zakresu prawa wyborczego, prawa ubezpieczeń, poglądy doktryny prawa. W niniejszym artykule Autor udzieli odpowiedzi na pytanie o to, czy nowelizacja art. 52 kodeksu wyborczego polegająca na dodaniu do niego § 2a ma charakter techniczny, czy gwarancyjny? Autor przeprowadzi polemikę, podczas której wykaże, że polskie prawo wyborcze przyjmuje prawną definicję niepełnosprawności. Ponadto, zostanie ustalone, jakie przyczyny niepełnosprawności mogą uzasadniać dobrodziejstwo skorzystania z art. 52 § 2a kodeksu wyborczego.

¹ ORCID ID: 0000-0002-1221-9136, doktor, Instytut Nauk Prawnych, Uniwersytet Szczeciński. E-mail: radoslaw.zych@usz.edu.pl.

Abstract

Amendment of 2018 (article 52 §2a of the Polish Electoral Code) as a guarantee of the implementation of active voting rights by disabled people. Analysis of the outline of the legislative process and theoretical and legal aspects

The subject of the considerations made in the article is the theoretical and legal analysis of the amendment to the Polish electoral law relating to the issue of ensuring participation of disabled people in the electoral procedure. The outline of the legislative process initiated by submitting a deputy's bill to amend certain acts in order to increase the participation of citizens in the process of electing, functioning and controlling certain public authorities (in particular by adding § 2a to article 52 of the electoral code), normative acts in the field of electoral law, insurance law, legal doctrine views are analyzed. In the article, the author answers the question whether the amendment to art. 52 of the electoral code, consisting of adding § 2a to it, is technical or warranty? The author conducts a polemic, during which he shows that Polish electoral law adopts the legal definition of disability. In addition, it is determined what causes of disability may justify the benefit of using art. 52 § 2a of the electoral code.

✱

I. Wprowadzenie

Celem artykułu jest ukazanie zarysu procesu legislacyjnego zainicjowanego wniesieniem poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (w szczególności poprzez dodanie §2a do art. 52 kodeksu wyborczego²), akty normatywne z zakresu prawa wyborczego, prawa ubezpieczeń, poglądy doktryny. Zostaną przeanalizowane zewnętrzne opinie zgłaszane do projektowanego brzmienia ustawy nowelizującej. W niniejszym artykule udzielę odpowiedzi na pytanie o to, czy nowelizacja art. 52 k.w. polegająca na dodaniu do niego § 2a ma charakter tech-

² T.j. Dz.U. 2019, poz. 684, 1504, dalej: k.w.

niczny, czy gwarancyjny. Przeprowadzę polemikę, podczas której wykazę, że polskie prawo wyborcze przyjmuje prawną definicję niepełnosprawności. Ponadto, ustalę jakie przyczyny niepełnosprawności mogą uzasadniać dobrodziejstwo skorzystania z art. 52 § 2a k.w. W niniejszym artykule zastosowano następujące metody badawcze: analityczną, statystyczną, dogmatyczną, komparatystyczną, historyczną.

II. Analiza zarysu procesu legislacyjnego zainicjowanego wniesieniem poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych

Jak napisano w uzasadnieniu do druku³ z 2017 r. projekt wprowadza przepis zakładający, że jeżeli osobą otrzymującą kartę do głosowania w lokalu wyborczym w dniu głosowania jest osoba niepełnosprawna o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która nie może w związku z tą niepełnosprawnością potwierdzić otrzymania karty do głosowania, członek właściwej obwodowej komisji wyborczej wydający kartę do głosowania sam stwierdza fakt wydania oraz przyczynę braku podpisu osoby otrzymującej kartę. A zatem dotyczy on sytuacji braku potwierdzenia odebrania karty przez głosującego.

W art. 4 pkt 22, lit. b projektu ustawy nowelizującej napisano, że: „w ustawie z 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy⁴ wprowadza się następujące zmiany: w art. 52 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu: „§ 2a Jeżeli otrzymujący kartę do głosowania, o której mowa w § 2, będący osobą niepełnosprawną o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁵ nie może w związku z tym potwierdzić otrzymania

³ Druk nr 2001 z 2017 r. Uzasadnienie do poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych, <http://www.sejm.gov.pl/Sejm8.nsf/druk.xsp?nr=2001> (14.11.2019).

⁴ T. j. Dz.U. 2019, poz. 684, 1504.

⁵ T. j. Dz.U. 2019, poz. 1172, 1495, 1696, 1818.

nia karty do głosowania członek obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wydający kartę do głosowania sam stwierdza fakt wydania oraz przyczynę braku podpisu osoby otrzymującej kartę”. A zatem w projekcie brakowało doprecyzowania o słowa: „wraz z przewodniczącym lub zastępcą przewodniczącego”.

Urząd Marszałkowski Województw Śląskiego w swojej opinii do druku nr 2001 z 10 listopada 2017 r. przekazanej za pośrednictwem Biura Związku Województw RP w piśmie z 27 listopada 2017 r.⁶ zgłosił zastrzeżenia do art. 4 projektu, odnośnie do wprowadzenia § 2a do art. 52 k.w. (w proponowanym brzmieniu, zakładającym, że: „członek obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wydający kartę do głosowania sam stwierdza fakt wydania oraz przyczynę braku podpisu osoby otrzymującej kartę”, bez doprecyzowania o słowa: „wraz z przewodniczącym lub zastępcą przewodniczącego”). Podnoszono, że przepis w proponowanym brzmieniu może prowadzić do nadużyć. Postulowano rozważenie innego rozwiązania, np. w postaci konieczności poświadczenia przez przewodniczącego komisji i jej członka, zapisanie odpowiedniej adnotacji w protokole, czy przedstawienie zaświadczenia o niepełnosprawności.

Co ciekawe, w sprawozdaniu Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw z zakresu prawa wyborczego o druku nr 2001, Komisja po rozpatrzeniu tego projektu ustawy na posiedzeniach 28 i 30 listopada oraz 1, 4, 5 i 7 grudnia 2017 r. wniosła do Sejmu o uchwalenie załączonego projektu ustawy, którego art. 4 pkt 22, lit. b miał następującą treść: po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu: „§ 2a. Jeżeli otrzymujący kartę do głosowania, o której mowa w § 2, będący osobą niepełnosprawną o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁷, nie może w związku z tym potwierdzić otrzymania karty do głosowania członek obwodowej komisji wyborczej ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie wydający kartę do głosowania wraz z przewodniczącym lub zastęp-

⁶ Opinia do druku nr 2001 z 10 listopada 2017 r. Urzędu Marszałkowskiego Województw Śląskiego za pośrednictwem Biura Związku Województw RP przekazana w piśmie z 27 listopada 2017 r. <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/137322B4C7517481C12581E-7004AA4A6/%24File/2001-002.pdf> (15.11.2019).

⁷ T. j. Dz.U. 2019, poz. 1172, 1495, 1696, 1818.

cą przewodniczącego stwierdza fakt wydania oraz przyczynę braku podpisu osoby otrzymującej kartę”.

A zatem można zasadnie przypuszczać, iż w toku prac Komisji Nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektów ustaw z zakresu prawa wyborczego wzięto pod uwagę i zaakceptowano opinię Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego do druku nr 2001 z 10 listopada 2017 r. przekazanej za pośrednictwem Biura Związku Województw RP w piśmie z 27 listopada 2017 r., w której zgłosił zastrzeżenia do art. 4 projektu, odnośnie do wprowadzenia § 2a do art. 52 k.w., m.in. sugerując konieczność poświadczenia przez przewodniczącego komisji i jej członka potwierdzenia odbioru karty do głosowania przez wyborcę o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego w opinii⁸ z 12 grudnia 2017 r. zwracało uwagę na fakt, iż zaakceptowanie propozycji projektodawców uchylenia w dziale I rozdziału 6a („Głosowanie korespondencyjne”) spowoduje naruszenie przez Polskę art. 4 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 2 i 4 w zw. z art. 3 lit. a i f w zw. z art. 21 lit. b w zw. z art. 29 lit. a, i oraz iii wiążącej ją Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku 13 grudnia 2006 r.⁹

W KPON społeczność międzynarodowa *expressis verbis* uznała potrzebę zagwarantowania osobom niepełnosprawnym pełnego korzystania z praw człowieka, bez dyskryminacji¹⁰. Zgodnie z art. 29a KPON, „Państwa-strony zagwarantują osobom niepełnosprawnym prawa polityczne i możliwość korzystania z nich, na zasadzie równości z innymi osobami oraz zobowią-

⁸ Uwagi Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2017 r. do poselskiego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych nadesłanego przy piśmie Zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu Adama Pogórskiego z 10 listopada 2017 r., nr GMS-WP-173–280/17, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/3D96AA5848CDEEBFC-12581F700445ACE/%24File/2001–007.pdf> (15.11.2019).

⁹ Dz.U. 2012, poz. 1169; Dz.U. 2018, poz. 1217; dalej KPON. KPON w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej weszła w życie 25 października 2012 r. A. Budnik, *Prawa osób z niepełnosprawnością intelektualną w świetle europejskiego i polskiego ustawodawstwa*, „Ars Educandi” 2017, nr 14, s. 123.

¹⁰ J. Wojnowska-Radzińska, *Prawa wyborcze osób niepełnosprawnych w świetle przepisów Konstytucji RP oraz Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych – wybrane problemy*, „Studia BAS” 2015, nr 2 (42), s. 220.

zują się do zapewnienia, że osoby niepełnosprawne będą mogły efektywnie i w pełni uczestniczyć w życiu politycznym i publicznym, na zasadzie równości z innymi osobami, bezpośrednio lub za pośrednictwem swobodnie wybranych przedstawicieli, włączając w to prawo i możliwość korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego, m.in. poprzez: 1) zapewnienie, że tryb głosowania oraz stosowane w związku z nim urządzenia i materiały będą odpowiednie, dostępne i łatwe do zrozumienia i zastosowania. Zdaniem Autora, art. 29a pkt 1 KPON można odnosić do badanej nowelizacji. Wydanie karty do głosowania wyborcy o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, w okolicznościach określonych przez art. 52 § 2a k.w., realizuje postulaty dostępności materiałów i urządzeń w procesie głosowania. Artykuł 29a KPON ma największe znaczenie w kontekście skutecznej realizacji praw wyborczych osób niepełnosprawnych¹¹, w tym prawa do oddania głosu¹².

Sejm na posiedzeniu 11 stycznia 2018 r. uchwalił ustawę¹³, na mocy którego dodano do art. 52 k.w. § 2a w brzmieniu proponowanym Sejmowi przez Komisję Nadzwyczajną do rozpatrzenia projektów ustaw z zakresu prawa wyborczego.

III. Skutki niepełnosprawności prawnej w polskim prawie wyborczym

Zgodnie z art. 5 pkt 11 k.w. wyborcą niepełnosprawnym jest wyborca o ograniczonej sprawności fizycznej, psychicznej, umysłowej lub w zakresie zmysłów, która utrudnia mu wzięcie udziału w wyborach. Zdaniem B. Banaszaka, „kodeks wyborczy nie nawiązuje w art. 5 pkt 11 do definicji osób niepełnosprawnych, wynikającej z przepisów prawa i dotyczącej prawnej podstawy kwalifikacji do grupy osób niepełnosprawnych. Oznacza to, że przychyła się do objęcia pojęciem wyborców niepełnosprawnych nie tylko osoby niepeł-

¹¹ Ibidem, s. 225.

¹² M. Babula, *Electoral Rights and Intellectual Disability: Considerations de lege lata*, „Polish Political Science Yearbook” 2018, nr 4 (47), s. 649.

¹³ Ustawa z 16 stycznia 2018 r. o zmianie niektórych ustaw w celu zwiększenia udziału obywateli w procesie wybierania, funkcjonowania i kontrolowania niektórych organów publicznych (Dz.U. 2018, poz. 130).

nosprawne prawnie, ale również osoby, które co prawda orzeczenia o niepełnosprawności nie posiadają, lecz deklarują, że mają ograniczenia w wykonywaniu czynności związanych z udziałem w wyborach (np. z powodu problemów zdrowotnych miały ograniczoną zdolność wykonywania czynności, jakie ludzie zwykle wykonują) wszędzie tam, gdzie w normach szczegółowo regulujących uprawnienia wyborców niepełnosprawnych nie powołuje się na prawne definicje niepełnosprawności¹⁴. Cytowany pogląd uznać należy za dyskusyjny. Z kolei zdaniem A. Kisielewicz: „kodeks wyborczy zawiera własną definicję wyborcy niepełnosprawnego, dla potrzeb dotyczących wyborów (...). Określenie wyborcy niepełnosprawnego zawarte w art. 5 pkt 11 nie odwołuje się do żadnych kryteriów formalnych. Niemniej jednak wyborca, który ze względu na swój stan zdrowia nie czuje się zdolny do oddania głosu w lokalu wyborczym w normalnych warunkach (...) powinien co najmniej złożyć oświadczenie co do swojej niepełnosprawności¹⁵”. Wypada zauważyć, że ten pogląd został wygłoszony w 2014 r., a zatem przed nowelizacją z 2018 r. Tymczasem w opinii Autora, analiza systemu wyborczego – rozumianego jako zbiór norm prawnych, pozwala na akceptację tezy, iż polskie prawo wyborcze przyjmuje niepełnosprawność prawną za podstawę skorzystania przez wyborców niepełnosprawnych z udogodnień w procesie głosowania. Należy przypomnieć, że Państwowa Komisja Wyborcza w swoich wytycznych precyzuje tę procedurę, wskazując m.in. na konieczność potwierdzenia stopnia niepełnosprawności przez wyborcę¹⁶: „(...) w przypadku, gdy wyborca okaże komisji dokument potwierdzający¹⁷, że jest osobą niepełnosprawną o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w rozumieniu ustawy z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i nie może w związ-

¹⁴ B. Banaszak, *Komentarz do art. 5 k.w.*, [w:] *Kodeks wyborczy. Komentarz*, red. B. Banaszak, Warszawa 2018, s. 14.

¹⁵ A. Kisielewicz, *Komentarz do art. 5 k.w.*, [w:] *Kodeks wyborczy. Komentarz*, red. K.W. Czaplicki, B. Dauter, S.J. Jaworski, A. Kisielewicz, F. Rymarz, Warszawa 2014, s. 34.

¹⁶ J. Zbieranek, *Komentarz do art. 52*, [w:] *Kodeks wyborczy. Komentarz*, red. K.W. Czaplicki, B. Dauter, S.J. Jaworski, A. Kisielewicz, F. Rymarz, J. Zbieranek, Warszawa 2018, s. 178–179.

¹⁷ Dokumentami takimi jest orzeczenie Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, w którym wpisuje się symbol niepełnosprawności oraz legitymacja osoby niepełnosprawnej, ze zdjęciem i podpisem, adresem zamieszkania, stopniem niepełnosprawności, terminem ważności, pieczęcią.

ku z tym potwierdzić otrzymania kart do głosowania, członek komisji wydający karty do głosowania wraz z przewodniczącym lub zastępcą przewodniczącego stwierdza fakt wydania kart oraz przyczynę braku podpisu osoby otrzymującej karty. W przypadku wątpliwości, czy przedłożony dokument upoważnia wyborcę do niepotwierdzenia odbioru karty podpisem w spisie, komisja zwraca się o pomoc do urzędu gminy¹⁸. Podobne wytyczne obowiązywały w odniesieniu do wyborów do Parlamentu Europejskiego¹⁹.

Formuła z art. 5 pkt 11 k.w. wzorowana jest na definicji przyjętej w KPON²⁰, której art. 1 stanowi, że osoba niepełnosprawna ma długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać jej pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami. Należy wspomnieć o Standardowych Zasadach Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, przyjętych podczas 48. sesji Zgromadzenia Ogólnego

¹⁸ Zob. pkt 41 Wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego zarządzonych na dzień 21 października 2018 r. stanowiących załącznik do Uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z 17 września 2018 r. w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w wyborach organów jednostek samorządu terytorialnego zarządzonych na dzień 21 października 2018 r. Tekst: http://pkw.gov.pl/pliki/1537364422_Wytyczne_obwodowe_ds_przeprowadzenia_glosowania.pdf (15.11.2019).

¹⁹ Wytyczne dla obwodowych komisji wyborczych dotyczące zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na 26 maja 2019 r. stanowiące załącznik do Uchwały nr 70/2019 Państwowej Komisji Wyborczej z 26 kwietnia 2019 r. w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach do Parlamentu Europejskiego zarządzonych na 26 maja 2019 r. https://pkw.gov.pl/pliki/1556545032_Uchwała_PKW_w_sprawie_wytycznych_dla_obwodowych_komisji_wyborczych_dotyczących_zadań_i_trybu_przygotowania_oraz_przeprowadzenia_glosowania_w_obwodach_glosowania_utworzonych_w_kraju_w_wyborach_do_Parlamentu_Europejskiego.pdf (16.11.2019).

²⁰ Konwencja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 r., A/RES/61/106. Rząd Polski podpisał ją 20 marca 2007 r., a została ratyfikowana przez Polskę 6 września 2012 r. (Dz.U. 2012, poz. 1169; Dz.U. 2018, poz. 1217). J. Filek, *Rozważania wokół nierówności*, „Prakseologia” 2014, nr 156, s. 96.

Narodów Zjednoczonych 20 grudnia 1993 r.²¹ W Standardach podkreśla się, że termin „wyrównywanie szans” oznacza: „proces, dzięki któremu różne systemy i instytucje istniejące w społeczeństwie i środowisku, takie jak usługi, różne formy działań, informacja i dokumentacja, są powszechnie dostępne dla wszystkich, a zwłaszcza dla osób niepełnosprawnych²²”. Przejawem idei wyrównywania szans jest usuwanie barier w środowisku zamieszkania osoby niepełnosprawnej²³.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z 25 października 2000 r.²⁴, wyraźnie podkreślił, że niezapewnienie realnej możliwości głosowania (na skutek barier architektonicznych w lokalu wyborczym) osobom niepełnosprawnym, które przybyły do lokalu wyborczego narusza zasadę powszechności wyborów. Z kolei Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 lipca 2011 r.²⁵, skonstatawał, że prawo wyborcze powinno sprzyjać powszechnej, równej i bezpośredniej partycypacji obywateli w życiu publicznym²⁶.

W doktrynie prawa podnosi się, że mocą nowelizacji z 11 stycznia 2018 r. wprowadzono zmiany o charakterze gwarancyjnym dotyczące przebiegu głosowania. Do nich należy zaliczyć regulację wynikającą z §2 a. art. 52 k.w. Przepis ten rozwiewa wątpliwości co do trybu postępowania w sytuacji, gdy wyborca z niepełnosprawnością nie może potwierdzić odbioru karty do głosowania, a jednocześnie – poprzez wymóg potwierdzenia faktu wydania kar-

²¹ M. Zaorska, *Postulaty Konwencji ONZ dotyczące praw osób niepełnosprawnych w wymiarze edukacji jako wyznacznik przygotowania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością do życia samodzielnego, godnego, wartościowego w dorosłości*, „Przegląd Pedagogiczny” 2017, nr 1, s. 55–56.

²² Zob. pkt 24) Standardowych Zasad Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych przyjętych podczas 48. sesji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych 20 grudnia 1993 r. Rezolucja nr 48/96. Polskie tłumaczenie: http://www.tus.org.pl/uploads/dokumenty/standardowe_zasady_wyrownywania_szans_osob_niepelnosprawnych.pdf (27.11.2019).

²³ C. Barens, G. Mercer, *Niepełnosprawność*, Warszawa 2008, s. 138, 175; A. Trzyna, *Ewolucja pojęcia niepełnosprawności*, [w:] *Prawa a niepełnosprawność. Wybrane aspekty*, red. B. Bosak, Warszawa 2015, s. 79; A. Juros, A. Biały, op.cit., s. 19–20.

²⁴ Postanowienie Sądu Najwyższego z 25 października 2000 r., III SW 54/00, <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/orzeczenia/iii%20sw%2054-00.pdf> (8.01.2020).

²⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 lipca 2011 r., K 9/11, OTK ZU nr 6A/2011, poz. 61.

²⁶ M. Borski, *Czy głosowanie przez pełnomocnika może być antidotum na przymusową absencję wyborczą osób niepełnosprawnych?*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2016, nr XVI (1), s. 20.

ty przez dwóch członków komisji, w tym jej przewodniczącego lub wiceprzewodniczącego – gwarantuje, że adnotacje te będą zgodne z prawdą²⁷.

Analizowany przepis art. 52 §2a k.w. należy interpretować z perspektywy organu wyborczego – obwodowej komisji wyborczej jako kolegialnego i społecznego organu o niestałym charakterze, występującego we wszystkich rodzajach wyborów²⁸, stanowiącego najniższy szczebel²⁹ w strukturze polskiej administracji wyborczej³⁰. Artykuł 52 §2a k.w. odnosi się jedynie do potwierdzenia otrzymania karty do głosowania przez wyborcę niepełnosprawnego.

Do przyczyn niepełnosprawności mogących uzasadniać dobrodziejstwo skorzystania z art. 52 § 2a k.w. można zaliczyć m.in. chorobę Alzheimera uniemożliwiającą choremu utrzymanie długopisu w dłoni³¹ czy chorobę Parkinsona, należącą do grupy schorzeń zwyrodnieniowych, tzw. neurodegeneracyjnych³². Z uwagi na to, że ta choroba neurologiczna ze względu na nieprawidłowe napięcie mięśni, powoduje bóle i skurcze, może także utrudniać złożenie podpisu potwierdzającego otrzymanie karty do głosowania.

IV. Wnioski

Nowelizację kodeksu wyborczego dokonaną ustawą z 11 stycznia 2018 r. poprzez dodanie §2a do art. 52 k.w. – zdaniem Autora – należy ocenić pozytywnie. Zmiana ta ma doniosłe znaczenie gwarancyjne, sprzyja ułatwieniu realizacji przez osoby niepełnosprawne ich czynnego prawa wyborczego. Umożliwia wykonywanie czynnego prawa wyborczego przez wyborcę niepełnosprawnego, który udając się do lokalu wyborczego, miał trudności ze złożeniem podpisu potwierdzającego otrzymanie karty do głosowania. Jednak wybor-

²⁷ A. Rakowska-Trela, *Komentarz do art. 52*, [w:] *Kodeks wyborczy. Komentarz do zmian 2018*, red. A. Rakowska-Trela, K. Składowski, Warszawa 2018, s. 68.

²⁸ A. Sokala, *Obwodowa komisja wyborcza*, [w:] *Leksykon prawa wyborczego i referendalnego oraz systemów wyborczych*, red. A. Sokala, B. Michalak, P. Uziebło, Warszawa 2013, s. 144.

²⁹ A. Sokala, *Administracja wyborcza w obowiązującym prawie polskim. Struktura organizacyjna, charakter prawny, kompetencje*, Toruń 2010, s. 153, 200.

³⁰ A. Sokala, *Zmiany w systemie polskiej administracji wyborczej*, „Studia Wyborcze” 2018, t. 25, s. 49.

³¹ <http://www.niepelnosprawni.pl/ledge/x/96574> (16.11.2019).

³² <http://www.niepelnosprawni.pl/ledge/x/51207> (16.11.2019).

cy niepełnosprawni muszą legitymować się dokumentem potwierdzającym znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności. A zatem skonstatować można, że polskie prawo wyborcze przyjmuje prawną definicję niepełnosprawności. Doniosłość badanej nowelizacji podkreśla fakt, że w procesie legislacyjnym, w opiniach zewnętrznych powoływano się na regulacje międzynarodowe w zakresie praw wyborczych niepełnosprawnych. Zmiana prawa wpisuje się w zapewnienie przez władze publiczne RP ułatwienia osobom niepełnosprawnym udziału w wyborach powszechnych. Odnosi się bowiem do obowiązków obwodowych komisji wyborczych.

Literatura

- Babula M., *Electoral Rights and Intellectual Disability: Considerations de lege lata*, „Polish Political Science Yearbook” 2018, nr 4 (47).
- Banaszak B., *Komentarz do art. 5 k.w.*, [w:] *Kodeks wyborczy. Komentarz*, red. B. Banaszak, Warszawa 2018.
- Barens C., Mercer G., *Niepełnosprawność*, Warszawa 2008.
- Borski M., *Czy głosowanie przez pełnomocnika może być antidotum na przymusową absencję wyborczą osób niepełnosprawnych?*, „Roczniki Administracji i Prawa” 2016, nr XVI (1).
- Budnik A., *Prawa osób z niepełnosprawnością intelektualną w świetle europejskiego i polskiego ustawodawstwa*, „Ars Educandi” 2017, nr 14.
- Juros A., Biały A., *Polityka Unii Europejskiej na rzecz poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnościami w obszarze zatrudnienia*, „Roczniki Teologiczne. Praca Socjalna” 2017, t. 64, z. 1.
- Kisielewicz A., *Komentarz do art. 5 k.w.*, [w:] *Kodeks wyborczy. Komentarz*, red. K.W. Czapilki, B. Dauter, S.J. Jaworski, A. Kisielewicz, F. Rymarz, Warszawa 2014.
- Łasak K., *Czy polski system rehabilitacji zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych jest zgodny z uchwałami Międzynarodowej Organizacji Pracy?*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2015, nr 13.
- Rakowska-Trela A., *Komentarz do art. 52*, [w:] *Kodeks wyborczy. Komentarz do zmian 2018*, red. A. Rakowska-Trela, K. Składowski, Warszawa 2018.
- Sokala A., *Administracja wyborcza w obowiązującym prawie polskim. Struktura organizacyjna, charakter prawny, kompetencje*, Toruń 2010.
- Sokala A., *Obwodowa komisja wyborcza*, [w:] *Leksykon prawa wyborczego i referendalnego oraz systemów wyborczych*, red. A. Sokala, B. Michalak, P. Uziębło Warszawa 2013.
- Sokala A., *Zmiany w systemie polskiej administracji wyborczej*, „Studia Wyborcze” 2018, t. 25.

- Trzyna A., *Ewolucja pojęcia niepełnosprawności*, [w:] *Prawa a niepełnosprawność. Wybrane aspekty*, red. B. Bosak, Warszawa 2015.
- Wojnowska-Radzińska J., *Prawa wyborcze osób niepełnosprawnych w świetle przepisów Konstytucji RP oraz Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych – wybrane problemy*, „*Studia BAS*” 2015, nr 2 (42).
- Zaorska M., *Postulaty Konwencji ONZ dotyczące praw osób niepełnosprawnych w wymiarze edukacji jako wyznacznik przygotowania dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością do życia samodzielnego, godnego, wartościowego w dorosłości*, „*Przegląd Pedagogiczny*” 2017, nr 1.
- Zbieranek J., *Komentarz do art. 52*, [w:] *Kodeks wyborczy. Komentarz*, red. K.W. Czaplicki, B. Dauter, S.J. Jaworski, A. Kisielewicz, F. Rymarz, J. Zbieranek, Warszawa 2018.